قوربانی
بۆ
قوربانی

نوسینی

مامۆستا ملا زانا خەیام

٢٠١٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ (*)

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ (*)

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ (*)

پێشەکی /

نوسینی ئەم بابە تە تە نها رونکردنەوەی هەندێك بابە تی فقهی بوو لە بارە ی قوربانی ، بۆ ئە وەی موسڵمانان تۆزێك حاڵی بن لە چۆنیە تی بە رێوەبردنی دروشموو عیبادەتێك کە پێی دەگوترێ قوربانی ، ئە وەی ژێر دە ستت تە نها نامیلکەیە کە وە بە هیچ شێوەیە ك بەلای فەلسە فەو بیری عقلانی و توێژینەوە یە ك دانە چومە لە مەر قوربانی ، وە نەشم ویست بچمە قوڵای مێژووی قوربانی کردن ، بە ڵام لە توێژینە وەی داهات و هە رچی کلێن و کونی بابە تی قوربانی هەیە ان شاءالله بیانی دە کە ین ، بە ڵام پێشم خۆ شە شتێك لێرە بڵێم ،

یە کەم – من ئەمرۆ تەنها ئایە توو فە رمooدەو بۆچونی مذاهب م ورگرتووە تە نها سێجار نەبێ رئی خۆم بە کار هێناوە .

دووەم - قوربانی و جە ژنی قوربان رۆژی دە رباز بوونی مرۆڤە لە بە قوربانی بوون هەرچە ندە حەزرتی ئیبراهیم توانی کۆمە ڵێکی زۆر خە ڵك لەو عورفە باوە هەڵگەرێنێتەوە کە مرۆڤیان دە کردە قوربانی بە درێژایی مێژوو لە هە موو شارستانیە کان ، بە تایبە ت لە ناو مەکە و لە ناو عەربیش باو بوو، تە نانەت لە دە وری کعبە سە ربرخانە هە بوو تاسەردەمی عبدالمطلب ئەم نە ریتە مابوو باوکی حزرتی محمد صلات و سلامی خوای لە سەر بە 100 حوشتر لە سەر برین دە ربازی بوو ، ئە م سەر برینەش بە ناوی خوداو بۆخودا دەکرا ،جگەلە وەی خلك عبدی دە کری لە جیاتی ئاژەڵ بۆسەربرین ، ئیسلام چەندین عورفی گوری کە بەناوی دین دە کرا وە زۆریش لە عورف و باوە کانیش نە توانرا دە سکاری بکرێ لە بەر تعصوب و بە ردە وامی و شە رم و عاری عەرب و لێخۆش هاتن لە سەری ، تە نانەت خمر و موتعە و تعدووی نکاح و .... بە چە ند مرحلەیە ك دا رۆیشت کە چی بە خیلاف و بۆ اجتهادی علماء بە جێ هێشرا ، ئیسلام و قورئانیش بۆیە جوانە وە بۆیە شامل و تا هەتایی یە چونکە خۆی لە قالب ناگرێو زۆر بواری بە جێ هێشتوە ، گە گوتمان قورئان دە قی مطاگی زۆری تێدا کە سود بە مرۆڤایە تی دە گە یە نێ ئێمە کافرنین ، یاخوت گەربڵێین بۆیە قورئان بۆ هەموو سە ردە موو زە

مانێکه چونکه هەموشتی نه گوتووه به پێچه وانەی هەندیك کورد بین که پێی وایه قورئان هەموو شتی گوتووه ئێمه کافرنین که وادە ڵێن ئێمه واقیع بینین وه گەوره ی ئیسلام و قورئانیش له وه دایه ،

سێ یەم – ئه وه ی که موباحیشه و اقراری له سەر کراوه نیشانەی ئەوەنیه که خودا پێی رازیه ، ده بێ ئەورۆ ئێمه به مقاصدی شرع و فقهی ئەمرۆ و مفاسدو مصالح سنوری بۆدانێن ، ئەوش کفر نه بوو که گوتم   کفر ئەوەیه له حق هەڵێی .

چوارەم – هەرپێغه مبەرێك خوای گەوره له شتێك بارعی کردووه وه شتێکی کردۆته سەبەبی هیدایه ت گەر موسی گۆچانبێ و عیسی قورو باڵداربێ و سولیمان ئەن گوستیله بێ و محمد صلاتی خوای له سەر وشەبێ (ئیبراهیم)یش نمایش بێ خۆکفر نیه ، ئەوەش حکمەتێکه خوا فێری کردووه له بابل تمسیلی بەبت کرد له شام به حالتی قومێك له مصر به خێزانی له مکەش به اسماعیل له هەمووی ژیانێکی دروست کرد ، ئێ تمسیلیش خۆدەق و سیناریۆیه ! ئێ خۆسیناریۆ به مانای درۆ نایێی ، به هەرحاڵ کەسێك بیەوێ مزایه ده بکاو له پنا دین خۆی تزکیه کاو ببێته ده مراست و ریش سپی و کوێخوای خودا مەجبوره ئه م هەڵانه هه لبقۆزێتەوه .

پێنجەم - ئەوەی ئەمرۆ که گوتم قسه و تێفکرینی ئەمرۆمه بیانی رەنگه بۆچونم له م بابه ته فقهی یه بگۆرێ له هەندێ بیرو بۆچونوو لێك دانەوەم .

شەشەم – له بەر رێزم بۆ خوێنەر هەردەم پێشه کیه کانم کەم و پوختن وه به واقعی رقم له پێشه کی نوسینه چونکه پێشه کی درێژ به گێل زانینی خوێنەره !

مامۆستا زانا خەیام

2017

دەرگای یە کەم /

پێناسەی قوربانی-

قوربان / لە زمانەوانی واتا نزيك بوون، لە (قرب) هاتوە واتانزيك يان نزيك بونەوە .

لە شرعی ئیسلام واتا سەربرینی ئاژەڵێك بۆنزيك بوونەوە لە خودای گەورە وە ك عیبادەتێك يان دروشمێکی ئاینی ، خوای گەورە دەفەرموێ ((الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهِدَ إِلَيْنَا أَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّى يَأْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ ۗ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٨٣﴾ ال عمران ، لێرە (قربان) واتا بۆ نزيك بونمان لو خودا ، هۆی دابە زينی ئەم ئايتە ئەوەبوو كە يهوديە كان تصديقی تەوراتيان دە كرد كە لە تە ورات واهاتووە لە پێغە مبەرانی پێشو سلامی خوایان لە سەر قاتێك بۆنزيك بونيان لە خوای گەورە ئاژەڵێکی تايبە تيان تەرخان دە كرد بۆخوای گەورە ، ئینجا لە ئاسمانە وە ئاگرێك دە هات و قوربانیە كە ی دە برد يان دە يسوتاند ئە وەش هەم دە بوە بە ڵگەی پێغە مبەری نێردراوە كە هەم قوربانی كەرە كە لە خودای گەورە نزيك دە بتەوە گەرخوای گەورە لێی قبول كردبا ، ئینجا ڵێرە قوربانی يان واجبە يان سونت يان صدقەيە لە ئاينی ئیسلام ،

هەروە ها بە كاری قورانی كردند پیان گوتووە (الأُضحية،يان هديه)

الأُضحية: هي ما يُذبح من النعم يوم النحر وأيّام التشريق تقرّباً إلى الله تعالى..

واتە: قوربانی يان (الأُضحية) سەرپرينی ئەو وولاخەيە يان ئەو حەيوانەيە كە لە ڕۆژی جەژنی قوربان و ڕۆژانی (تەشريق) دا بە مەبەست نزيك

بوونەوە لە خوای گەورە، کەواتە مەبەست لەم حەیوان سەرڕینە خواپەرستییە بە جێبەجێکردنی فەرمانی خوا و پێغەمبەر (ﷺ) بە ئەنجامدانی ئەم دروشمە گەورەیەی ئاینی ئیسلام بە پێی ئەو مەرج و حوکمە تایبەتانەی کە باس کراوە.

گەرقوربانیە کە لە مکە بوو یان با بڵێن لە مراسیمی حج بوو ئاداب و یاسای تایبە تی هەیە گەر لە جەژن بوو بە ڵام لە حج ننەبوو جیایە وە گەر لە حج بوو بە لام واجب بوو شتێکی ترە ، وە گەر لە غێری وەرزی حج بوو یان وە ك صدقە بوو شتێکی ترە لە کوردەواری هەرپێی گوتراوە قوربانی .

حوکمی قوربانیکردن لە شەرعدا:

بۆچوونی زانایان لەم بابەتەدا ئەوەیە کە: قوربانی ئەنجامدان (واجب) و فەرز و پێویستە لە سەر هەموو موسڵمانێك توانای هەبێت قوربانی بکات هەموو ساڵێك، واتە ئەگەر کەسێك توانای هەبوو مەڕێك بکڕێت بۆ قوربانی ئەوا (واجب)ە لە سەری قوربانی ئەنجام بدات هەموو ساڵێك، وە ئەگەر توانای هەبوو بەڵام قوربانی نەکرد ئەوا تاوانبار دەبێت چونکە فەرمانی پێغەمبەری (ﷺ) شکاندووە و ئەم دروشمە گەورەیەی ئاینی پیرۆزی ئیسلامی بە گەورە ڕانەگرتووە.

وە بە هێزترین و ڕوونترین بەڵگەی واجبێتی قوربانی ئەنجامدان ئەم فەرموودە (صحیح)ـانەی لای خوارەوەیە

1ـ عن مخنف بن سليم (رضي الله عنه) قال: كنا وقوفا عند النبي (صلى الله عليه وسلم) بعرفة فقال: "يا أيَّها الناس إنَّ على كُلِّ أهلِ بيتٍ في كل عام أُضحية " الحديث (صحيح سنن أبـي داود رقم: (2788)

واتە: ئەی خەڵکینە پێویستە لە سەر هەموو خاوەن ماڵ و هەموو خێزانێك هەموو ساڵێك قوربانی بکات.

قال الـمباركفوري في شرح الحديث " على كلّ أهل بيت :"

)أي واجب عليهم... وقد احتج بـهذا الـحديث من قال بوجوب الأضحية) (تحفة الأحوذي بشرح جامع الترمذي: (93/5)

2ـ وعن أبي هريرة (رضي الله عنه) قال: قال رسول الله (صلى الله عليه وسلم): " من كان له سعة ولـم يضحِّ فلا يَقْرَبَنَّ مُصلاّنا "

واتە: هەر کەسێك توانای هەبێت و قوربانی نەکات با نزیك جێگای نوێژی جەژنمان نەبێتەوە

قال الشوكانـي: (ووجه الإستدلال به: أنّه لـمّا نـهى من كان ذا سعة عن قربان المصلّى إذا لم يضحّ، دلّ على أنّه ترك واجباً، فكأنّه لا فائدة من التقرّب بالصلاة للعبد مع ترك واجب الأضحية)

3ـ وعن جندب بن سفيان البجلي (رضي الله عنه) قال: " شهدت النبي (ﷺ) يوم النحر قال: من ذبح قبل أن يصلي فليعد مكانها أخرى ومن لـم يذبح فلْيَذْبَحْ "

واتە: پێغەمبەرم (ﷺ) بینی لە ڕۆژی جەژنی قورباندا فەرمووی: هەرکەسێك قوربانی کردووە پێش ئەوەی نوێژی جەژن بکات با لە جیاتی ئەو قوربانییە قوربانییەکی تر بکاتەوە و ئەوەش نەیکردووە با بیکات.

قال الشوكانـي: (والأوامر ظاهرة في الوجوب لاسيّما مع الأمر بالإعادة)

وقال الحافظ: (وقد استدلّ بهذا الأمر في قوله "فليذبح مكانها أُخرى" من قال بوجوب الأضحية)

وقال الحافظ أيضاً: (واستُدِلَّ بقوله: " اذبح مكانها أخرى " وفي لفظٍ: " أَعِدْ نُسُكَاً " وفي لفظٍ: " ضَحِّ بـها " وغير ذلك من الألفاظ المصرحة بالأمر بالأُضحية على وجوب الأَضحية)

وقال ابن تيمية: (وأمَّا الأضحية فالأظهر وجوبـها أيضاً، فإنَّها من أعظم شعائر الإسلام، وهي النسك العام في جميع الأمصار، والنسك مقرون بالصلاة، في قوله تعالى: [قُلْ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ] [سورة الأنعام: (162)] ، وقد قال تعالى: [فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ] [سورة الكوثر: (2)] فأمر بالنحر كما أمر بالصلاة.

وقد قال تعالى: [وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَى مَا رَزَقَهُم مِّن بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ...] [سورة الـحج: (34)] ، وقال تعالى: [وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّن شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا] [سورة الـحج: (36)] ، وهي من ملة إبراهيم الذي أمرنا باتباع ملته، وبـها يذكر قصة الذبيح...)

بەڵام هەموودليله كان قطعى نيه بۆ واجبى قوربان ياخوت گەر واجبيشبێ ره نگه چاره سەر كرابێت يان بكرێ و وه هەموو واجبێكيش ئه دا كرنى شرط نيه نموونه /

جياوازى نێوان واجب و فرض

- واجب به فديه يان به كفاره يان به سجدەى سهوو دەروا يان به سەربرينى حيوان له مراسيمى حج زۆرجار بۆنه كردنى واجبێكه ، بەڵام (فرض) روكنه يان وەك روكنه نەكردنى شرطه وه كو وەستانى كێوى عرفه و فاتيحەى نوێژ، تبيعى هەندێك له عولماء پيان وايه فرض و واجب هەريه كه و مراديفى يەكترن . كه واته لێره دوو جۆر قوربانى هەيه

- یه کەم / کە تۆ حجاج بوی فرض ە بیکە ی واتا هەردەبێ بیکەی بە ڵام گەر تۆ هیچ پارە ی حجت نە بوو کە واتە ناتوانی لە م شعا ئیرە بە شداربی ئەو یش واجبێکە بە دە ست کورتی لە سەرت نامێنێ ، بەڵام گەر تۆ خاریجی حج بووی نە توانی بچیە حج وە بە گوێرەی بە ڵگە کانی سەرە وە قوربانیش عبادەتێکە وە ك نوێژ لە م کاتە پشت بە و حدیسە دە بە ستین کە پێغە مبەر صلات و سلامی خوای لە سەر بێت کە قوربانی کردووە لە جیاتی هەموو ئۆمە تی ،
- کە واتە قوربانی بۆ خودا گە رلە تەمن جارێکیش بێت فرض ە بۆ مموسڵمان بە ڵام بە رئە و قوربانەی پێغە مبەر دە کە وین کە لە جیاتی کردوین ،
- دەقی فەرموودەکە ،

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رضي الله عنهما) قَالَ : ((شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) الأَضْحَى بِالْمُصَلَّى ، فَلَمَّا قَضَى خُطْبَتَهُ نَزَلَ مِنْ مِنْبَرِهِ ، وَأُتِيَ بِكَبْشٍ فَذَبَحَهُ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) بِيَدِهِ وَقَالَ : بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، هَذَا عَنِّي وَعَمَّنْ لَمْ يُضَحِّ مِنْ أُمَّتِي))[1]

واتە: ئامادەی نوێژی جەژنی قوربان بووم لەگەڵ پێغەمبەری خوادا (ﷺ) لە نوێژگەدا (المصلى) ، جا دوای ئەوەی وتارەکەیی تەواوکرد لە مینبەرەکەی دابەزی ، ئەنجا بەرانێکیان بۆ هێنا و پێغەمبەری خوا (ﷺ) بە دەستی خۆی سەریبڕی و فەرمووی : (بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَر) ئەمە لە جیاتی خۆم و ئەوانەی قوربانییان نەکردووە لە ئوممەتەکەم کەواتە لە سەر ئومەتی پێغە مبەر قورباى وە ك فرض یان واجب نە ماوە مە گەر لە مراسیمی حج.

---

(1) صحيح أبي داود رقم : (2810) ، وصحيح سنن الترمذي رقم : (1521)

دەرگای دووەم /

حکمەتی قوربانی :

1ـ زیندوو کردنەوەی یادەوەری قوربانییەکەی پێغەمبەر ئیبراهیم ـ علیه الصلاه والسلام ـ کە خوای گەورە لە بارەیەوە فەرموویەتی: [قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنْ الصَّابِرِينَ (102) فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ (103) وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ (104) قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (105) إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلاءُ الْمُبِينُ (106) وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ] (سورة الصافات)

2ـ ئاشکرا کردن و پەیڕەو کردن و زیندووکردنەوەی یەکێك لە دروشمەکانی ئاینی پیرۆزی ئیسلام و بەدەستخستنی پاداشتی ئەنجامدانی قوربانی.

3ـ دڵ خۆشکردنی کەس و کار و منداڵ و خێزان و دراوسێ و خزمان و هەژاران بە تایبەتی بە دابەشکردنی گۆشتی قوربانی بە سەریاندا .

قَالَ أَبُو بُرْدَةَ (رضي الله عنه) يَوْمَ النَّحْرِ: ((يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ يُشْتَهَى فِيهِ اللَّحْمُ ـ وَذَكَرَ جِيرَانَهُ ـ...)) الحديث (صحيح البخاري رقم: (5549).)، وفي روايةٍ عند مسلم: ((وَذَكَرَ هَنَةً مِنْ جِيرَانِهِ)) [أي حاجة] ، وفي روايةٍ أخرى: ((وَإِنِّي عَجَّلْتُ نَسِيكَتِي لأُطْعِمَ أَهْلِي وَجِيرَانِي وَأَهْلَ دَارِي)) وعند أبـي داود: ((وَعَرَفْتُ أَنَّ الْيَوْمَ يَوْمُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ فَتَعَجَّلْتُ، فَأَكَلْتُ وَأَطْعَمْتُ أَهْلِي وَجِيرَانِي)) وقال (ﷺ): ((فَكُلُوا وَادَّخِرُوا وَتَصَدَّقُوا))، وفي رواية أبـي داود: ((أَلاَ وَإِنَّ هَذِهِ الأَيَّامَ أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ وَذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ))

لەم فەرمودانەدا دەردەکەوێت کە ئەو چوار ڕۆژەی قوربانی تێدا ئەنجام دەدرێت ڕۆژانی خواردن و خواردنەوە و زیکری خوایە، بە تایبەت خواردنی

گۆشتی قوربانی و دابەشکردنی وەك خێر و چاكەیەك بە سەر خێزان و دراوسێی كەم دەست و موحتاج و هەژاران.

4- بۆمانەوەی ئە ونەریتەیە كە قوربانی بە مرۆڤ ناكرێ تەنها بە ئاژەڵ بۆ خودای گەورە .

دەرگای سێەم /

فەزڵو گەورەیی قوربانی

هیچ جیاوازییەك نییە لە نێوان زانایاندا کە قوربانی کردن کارێکی شەرعییە و نزیك بوونەوەیەکی گەورەیە لە خوای پەروەردگار، وە دروشمێکی ئاشکرای ئاینی پیرۆزی ئیسلامە، بۆیە دەبینین پێغەمبەر (ﷺ) و سەلەفی صاڵەحیش زۆر گرنگییان بە ئەنجامدانی قوربانی داوە بە شێوەیەك ئەو فەرموودانەی کە لە بارەی ئەنجامدان و ڕونکردنەوەی ئەحکامەکانیەوە هاتووە دەگەنە پلەی (التواتر المعنوي) چونکە زۆر زۆرن[1]، وە پێغەمبەر (ﷺ) لە سەفەریشدا قوربانی ئەنجامداوە [2] قال الإمام البخاري في "صحيحه": (بَاب الْأُضْحِيَّة لِلْمُسَافِرِ وَالنِّسَاء)

وقال الحافظ : (فِيهِ إِشَارَةٌ إِلَى خِلَافِ مَنْ قَالَ : إِنَّ الْمُسَافِرَ لَا أُضْحِيَّةَ عَلَيْهِ ... وَإِشَارَةٌ إِلَى خِلَافِ مَنْ قَالَ : إِنَّ النِّسَاءَ لَا أُضْحِيَّةَ عَلَيْهِنَّ) (1)

واتە : موسافر و ئافرەتیش قوربانی دەکەن ، ئەمەش ئاماژەیە بۆ وەڵێمدانەوەی ئەوانەی کە دەڵێن موسافیر و ئافرەت قوربانییان لەسەر نییە ، چونکە پێغەمبەری خوا (ﷺ) لە سەفەردا لە جیاتی خێزانەکانی قوربانی کردووە .

عَنْ عَائِشَةَ (رضي الله عنها) قَالَتْ : ((.... فَلَمَّا كُنَّا بِمِنًى أُتِيتُ بِلَحْمِ بَقَرٍ ، فَقُلْتُ : مَا هَذَا ؟ قَالُوا : ضَحَّى رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) عَنْ أَزْوَاجِهِ بِالْبَقَرِ))(29)

واتە : موسافر و ئافرەتیش قوربانی دەکەن ، ئەمەش ئاماژەیە بۆ وەڵێمدانەوەی ئەوانەی کە دەڵێن موسافیر و ئافرەت قوربانییان لەسەر نییە ، چونکە پێغەمبەری خوا (ﷺ) لە سەفەردا لە جیاتی خێزانەکانی قوربانی کردووە .

وقال أبو داود في "سننه": (بابٌ فِي الْمُسَافِرِ يُضَحِّي) عَنْ ثَوْبَانَ (رضي الله عنه) قَالَ : ((ضَحَّى رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) ثُمَّ قَالَ : يَا ثَوْبَانُ أَصْلِحْ لَنَا لَحْمَ هَذِهِ الشَّاةِ ، قَالَ : فَمَا زِلْتُ أُطْعِمُهُ مِنْهَا حَتَّى قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ))(3)

واته: كاتێك له (مِنـى) بووين ـ له سـهفهری حهجدا له نزيك شاری مهككهدا ـ گۆشـتی گايان بۆ هێنام و وتم : ئهمه چىيه؟ وتيان: پێغهمبهری خوا (ﷺ) گايهكی كردووه به قوربانی له جياتيی خێزانهكانی. وهك چۆن كاتێك له ماڵدا بوويێت، وه ئهمانهش ههموو بهڵگهن له سـهر گهورهيی و فهزڵی ئهم كاره پيرۆزه.

گرنگترينيان ئهوهيه كه تۆ ئيسپاتی مهوقفی خۆت ده كهی كه دهڵێی خودايه تۆ قوربانيت له مرۆڤ بۆكردين به ئاژهڵ گهر مرقيش با ههر ئاوا ده مكرده قوربانی بۆزاتت .

رُوِي في فضل الأُضحية عن عائشةَ أم المؤمنين - قالت: قال رسول الله - عليه الصّلاة والسّلام-: ما عَمِلَ آدَمِيٌّ من عملٍ يومَ النَّحْرِ أَحَبَّ إلى اللهِ من إهراقِ الدَّمِ إنه لَيَأْتِي يومَ القيامةِ بقُرونِها وأشعارِها وأظلافِها وإنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ من اللهِ بمكانٍ قبلَ أن يقعَ من الأرضِ فطِيبُوا بها نَفْسًا)[3]وقوله -عليه الصّلاة والسّلام- عن أبي سعيد الخُدَرِيّ: (يا فاطمةُ قُومي إلى أضحيتِكِ فاشهدَيها، فإنَّ لكِ بكلِّ قطرةٍ تَقطرُ من دمِها أن يُغْفَرَ لكِ ما سلفَ من ذنوبِكِ. قالتْ: يا رسولَ اللهِ ألنا خاصةً أهلَ البيتِ أو لنا وللمسلمينَ عامةً ؟ قال: بل لنا وللمسلمينَ عامةً)[4]

----

(1)انظر كتاب الأضاحي من الكتب الستة وغيرها من مصادر السنة النبوية.

بیرخستنەوەیەك:] هەندێك لە موسڵمانان پرسیاری ئەوە دەكەن لەبەر چی كەم فەرموودە لە بارەی فەزڵ و گەورەیی قوربانی باس دەكرێت؟ ؟؟!!!

لە وەڵامدا دەڵێم: لە بەر ئەوەی هیچ فەرموودەیەك لەو فەرموودانەی كە لەم بارەیەوە هاتوون (صحیح) نین و هەموویان (ضعیف) و لاوازن بەڵكو هەندێكیان (موضوع) و هەڵبەستراون، و نابێت بە هیچ شێوازێك بدرێنە پاڵ پێغەمبەری خۆشەویستمان (ﷺ)

قال الإمام ابن العربـي الـمالكي: (ليس في فضل الأضحية حديث صحيحٌ، وقد روى الناس فيها عجائب لـم تصح، منها قوله ﷺ: "إنَّها مطاياكم إلى الـجنة") عارضة الأحوذي: (6 / 228)

واتە: هیچ فەرموودەیەكی صەحیح نییە سەبارەت بە فەزڵی قوربانی كردن، وە خەڵكی لەم بارەیەوە شتی سەیروسەمەرەیان گێڕاوەتەوە كە صەحیح نین، لەوانە فەرموودەی: "قوربانیەكانتان هەڵگرتانن بەرەو بەهەشت."

(2) انظر الفتح: (10 / 8)، و " الـمجموع شرح الـمهذب ": (6 / 317).

(3) رواه الترمذي، في سنن الترمذي، عن عائشة أم المؤمنين، الصفحة أو الرقم: 1493، خلاصة حكم المحدث: حسن غريب.

(4) رواه الألباني، عن أبو سعيد الخدري، الصفحة أو الرقم: 6828،.

دەرگای چوارەم /

مەرجەکانی قوربانی

1-ئەوەی نیەتی قوربانی کردنی هەیە لەسەرەتای مانگی ذي الحجة وە هەتا ئەوکاتەی قوربانیەکەی دەکات نابێت هیچ موو و نینۆکی لەخۆی بکاتەوە ؛ وە ئەم کارە تایبەتە بەسەرۆک خێزان بۆ خێزان و منداڵەکانی دروستە موو و نینۆکیان بکەن

. ئەگەر کەسێك ویستی وابوو قوربانی بکات ئەوا حەرامە لە تووکی هەموو لاشەی و نینۆکەکانی لابەرێت یان لـێی بقرتێنێت و کەمی کاتەوە ، لە سەرەتای مانگی حاجییانەوە (ذو الحجة) تا قوربانیەکەی سەردەبڕێ.

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ (رضي الله عنها) أَنَّ النَّبِيَّ (ﷺ) قَالَ : ((إِذَا دَخَلَتْ الْعَشْرُ وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحِّيَ فَلا يَمَسُّ مِنْ شَعْرِهِ وَبَشَرِهِ شَيْئًا)صحيح مسلم رقم : (1977)

واتە: ئەگەر دە ڕۆژی یەکەمی مانگی هات ، وە یەکێك لە ئێوە ویستی هەبوو قوربانی بکات ، ئەوا با هیچ لە تووك و پێستی نەکاتەوە .

وفي رواية : ((فَلاَ يَأْخُذَنَّ شَعْرَاً وَلاَ يَقْلِمَنَّ ظُفُرَاً).

واتە: با نە لەتووکی لا بەرێت و نە نینۆکی بقرتێنێت.

وفي رواية أخرى : ((فَلْيُمْسِكْ عَنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ)) .

واتە: با تووك و نینۆکی بگرێتەوە.

وقد استدل بعض الفقهاء بـهذا الحديث على أنَّ (مَنْ دَخَلَتْ عَلَيْهِ عَشْرُ ذِي الْحِجَّة وَأَرَادَ أَنْ يُضَحِّيَ إِنَّهُ يَحْرُم عَلَيْهِ أَخْذُ شَيْءٍ مِنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ حَتَّى يُضَحِّيَ فِي وَقْتِ الْأُضْحِيَّةِ) شرح صحيح مسلم : (13 /116)

واتە : هەندێك لە زانایان ئەم فەرموودەیە دەکەنە بەڵگە لەسەر ئەوەی هەرکەسێك ویستی هەبوو قوربانی بکات ئەوا حەرامە لەسەری هیچ لە تووك و نینۆکی لا بەرێت هەتا قوربانی دەکات لە کاتی سەربڕینی قوربانیدا دوای ئەنجام دانی نوێژی جەژن.

وە ئیمامی (النووي) دەفەرموێت :

)قَالَ أَصْحَابُنَا : وَالْمُرَادُ بِالنَّهْيِ عَنْ أَخْذِ الظُّفْر وَالشَّعْر النَّهْيُ عَنْ إِزَالَة الظُّفْرِ بِقَلَمٍ أَوْ كَسْرٍ أَوْ غَيْرِهِ ، وَالْمَنْعُ مِنْ إِزَالَة الشَّعْر بِحَلْقٍ أَوْ تَقْصِيرٍ أَوْ نَتْفٍ أَوْ إِحْرَاقٍ أَوْ أَخْذه بِنَوْرَةٍ أَوْ غَيْر ذَلِكَ ، وَسَوَاءٌ شَعْرُ الْإِبْطِ وَالشَّارِبِ وَالْعَانَةِ وَالرَّأْسِ ، وَغَيْر ذَلِكَ مِنْ شُعُورِ بَدَنِهِ) (3شرح صحيح مسلم : (13 /116)

واتە: بە هیچ شێوازێك نابێت نینۆك و تووکی لاشەی لابەرێت ، وە تووکی بن باڵ و سمێڵ و پێشەوەی (بەری) و سەری و هەموو لاشەی وەك یەك نابێت لاببرێت و کەم بکرێتەوە.

٢ -نیەتی ئەم عیبادەتە لەدڵدایە و دەبێت مەبەست لەقوربانیەکە تەنها ڕەزامەندی خوای گەورە بێت ؛ تەنها لەکاتی سەربرینی ئاژەڵەکەدا دەڵێی (بسم الله - الله أكبر - اللهم تقبل منى هذا منك ولك).

٣ -ئەو ئاژەڵەی قوربانی پێ دەکرێت بریتیە لە (وشتر - مانگا - مەر - بزن) . وشتر دەبێت (پێنج) ساڵی تەواو کردبێت وە مانگا دەبێت (دوو) ساڵی تەواو کردبێت وە بزن دەبێت (یەک) ساڵی تەواو کردبێت وە مەر دەبێت (شەش) مانگی تەواو کردبێت. لە کتێبی (أحكام العيدين) دا

هاتووه : (وكان (ﷺ) يأمر أصحابه أَنْ يَذْبَحُوا الْجَذَعَ مِنْ الضَّأْنِ ، وَالثَّنِيَّ مِمَّا سِوَاهُ وَهِيَ الْمُسِنَّةُ)(1)

واتە : پێغەمبەر (ﷺ) فەرمانی دەکرد بە هاوەڵانی کەوا شەک سەرببڕن لە خووریدار ، وە ئەگەر وشتر بوو با پێنج ساڵی تەواو کردبێت ، وە ئەگەر مانگا و بزن بوو با دوو ساڵی تەواو کردبێت و چوبێتە ناو ساڵی سێیەمەوە .

٤ -ئەم ئاژەڵە نابێت (شەل) بێت وە نابێت (کوێر) بێت وە نابێت (نەخۆش) بێت وە نابێت (پیرو لاواز) بێت.

٥ -کاتی سەربرینی قوربانی لەدوای نوێژی جەژنەوە دەست پێ دەکات هەتا کاتی خۆرئاوابونی چوارەمین رۆژی جەژن (بەشە و رۆژی ئەم چوار رۆژ و شەوە) دروستە بەڵام بەرۆژ باشترە .

٦ -تێبینی : مەڕێک یان بزنێک بۆ سەرۆک خێزان و ماڵ و منداڵەکەی دەبێت وە وشتر یان مانگا بۆ حەوت سەرۆک خێزان و مال و منداڵەکەیان دەبێت.

٧ -تێبینی دووەم : دروستە گۆشتی قوربانیەکە بکەی بەسێ بەش لەم سێ بەشە بەشێکی بۆخۆت و ماڵ و منداڵت هەڵی بگری و بیخۆی وە بەشێکی بکەی بەدیاری بۆ خزم و دۆستەکانت کە ئەم دیاریە کەسانی دەوڵەمەندیش دەگرێتەوەو دروستە وە بەشی تریان بدەیت بە هەژاران .

٨ -تێبینی سێیەم : دروست نیە هیچ لەقوربانیەکە بدرێت بە قەصاب بەرامبەر بە ئەجری سەربرینی ئاژەڵەکە بەڵکو دەبێت پارەی بەجیا پێ بدرێت بەڵام دروستە گۆشتی ئاژەڵەکە وەکو خێر یان دیاری پێی بدرێت.
عَنْ عَلِيٍّ (رضي الله عنه) قَالَ: ((أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) أَنْ أَقُومَ عَلَى بُدْنِهِ، وَأَنْ أَتَصَدَّقَ بِلُحُومِهَا وَجُلُودِهَا وَجِلاَلَهَا، وَأَمَرَنِي أَنْ لاَ أُعْطِيَ الْجَزَّارَ

مِنْهَا شَيْئاً، وَقَالَ: نَحْنُ نُعْطِيهِ مِنْ عِنْدِنَا)) صحيح مسلم رقم: (3241) ومسند الإمام أحمد رقم: (1338) وصحيح سنن أبي داود رقم: (1552)

واته: پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمانی پێ کردم کە هەستم سەرپەرشتی ووشترەکانی بکەم، وە گۆشت و پێست و جلەکەی کە لە سەری دانرابوو بکەم بە خێر و صەدەقە و بیبەخشم، وە فەرمانی پێ کردم کرێی قەصابەکە لە قوربانییەکە نەدەم، وە فەرمووی: ئێمە خۆمان دەیدەینێ.

قال النووي: (ولا يجوز جعل الجلد وغيره أُجرةً للجزار، بل يتصدق به المضحي، أو يتخذ منه ما ينتفع بعينه) المجموع: (6 /311)

واته: دروست نییە پێستەکە یان غەیری پێستەکە (وەك سەر و پێ و خوری) بدرێت بە قەصابەکە لە جیاتی کرێ، بەڵکو خاوەن قوربانی دەیکات بە خێر و صەدەقە، یان دەیکات بە شتێك کە خۆی سودی لێببینێت.

وفي " المجموع ": (إذا أعطى المضحي شيئاً من لحم الأضحية أو جلدها [الجزار أو القصاب] فإنْ أعطاهُ لِـجزارتهِ لَمْ يَجُزْ، وإنْ أعطاهُ أُجرتهُ ثُمَّ أعطاهُ اللحمَ لكونهِ فقيراً جاز، كما يدفع إلى غيرهِ من الفقراء، والله أعلم) المجموع: (8 /313)

واته: ئەگەر خاوەن قوربانی شتێك لە گۆشتی قوربانییەکە یان پێستەکەی بدات بە قەصابەکە لە بەر ئەوەی حەیوانەکەی بۆ سەر بڕیوە ئەوا دروست نییە، وە ئەگەر کرێکەی پێدا و ئەنجا بەشێك گۆشتی پێدا لە بەر ئەوەی فەقیر و هەژار و دەست کورتە ئەوا دروستە وەك چۆن گۆشت دەدات بە جگە لە ئەویش لە فەقیر و هەژارەکان، وە خواش زاناترە.

٩ -تێبینی چوارەم : قوربانی بەتایبەت بۆ مردوو ناکرێت ئەگەر وەسەیتی نەکردبێت چونکە بەلگەی لەبارەوە نەهاتووە .

١٠ -تێبینی پێنجەم : ئەو کەسەی بوەتە وەکیلی کەسێکی تر بۆ قوربانی کردن تەنها خاوەن قوربانیەکە نابێت موو نینۆکی لەخۆی بکاتەوە بەلام بۆ وەکیلەکە دروستە.

دەرگای پینجەم/

کاتی قوربانی کردن

مەرجە قوربانی دوای ئەنجامدانی نوێژی جەژنی قوربان سەربېڕێت ، وە هەر کەسێك پێش نوێژی جەژن قوربانییەکەی سەربېڕێت ئەوا بە قوربانی بۆی ناژمێرێت بەڵکو ئەو ئاژەڵە سەر یڕاوە سەرپڕاوی گۆشتە نەك قوربانی .

عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ (رضي الله عنه) قَالَ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ (صلى الله عليه وسلم) يَخْطُبُ فَقَالَ : ((إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ مِنْ يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ ، ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ ، فَمَنْ فَعَلَ هَذَا فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا ، وَمَنْ نَحَرَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ يُقَدِّمُهُ لأَهْلِهِ ، لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ ...))(1)

واتە : یەکەم شت کە ئەمڕۆ دەستی پێبکەین ئەوەیە نوێژی جەژن دەکەین ، پاشان دەگەڕێینەوە ئەنجا قوربانی سەر دەبڕین ، جا هەر کەسێ ئاوای کرد ئەوا لەسەر سوننەت و ڕێبازی ئێمەیە ، وە هەرکەسێ پێش نوێژی جەژن سەری بڕیوە ئەوە تەنها گۆشتی پێشکەش کەس و کاری کردووە و بە قوربانی بۆی ناژمێرێت بە هیچ شێوەیەك.

بۆیە دەبێت موسڵمانان ئاگادار بن کەوا قوربانی دوای ئەنجامدانی نوێژی جەژن سەر ببڕن ، وە نابێت بڵێیت ئەی ئەگەر وابێت چۆن فریا بکەوین لە گۆشتەکەی بکەین بە چێشت و لێی ببەخشین بە سەر دراوسێ و کەم دەست و هەژاراندا ؟ چونکە لە کوردستاندا داب و نەریت وایە خەڵك لە ڕۆژانی جەژندا چێشت زوو لێدەنێن بۆ ئەوەی بۆ دوای نوێژی جەژن ئامادەبێت !! ئەم بیانووە دروست نیە بەڵکو دەبێت دوای نوێژی جەژن قوربانی سەربېڕێت ئەگینا دەبێت ئاژەڵێکی تر بکات بە قوربانی.

وعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ (رضي الله عنه) أَيْضَاً قَالَ : خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) فِي يَوْمِ نَحْرٍ فَقَالَ : ((لاَ يَذْبَحَنَّ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُصَلِّيَ ، قَالَ : فَقَامَ خَالِي [أَبُو بُرْدَةَ] فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ [إِنَّ هَذَا يَوْمٌ يُشْتَهَى فِيهِ اللَّحْمُ](2) ، وَإِنِّي عَجَّلْتُ نُسُكِي لأُطْعِمَ أَهْلِي وَأَهْلَ دَارِي أَوْ جِيرَانِي ، قَالَ : فَأَعِدْ ذَبْحَاً آخَرَ))(3)

واته : هیچ کەسێکتان پێش ئەوەی نوێژی جەژن بکات با قوربانی سەر نەبڕێت ، جا خاڵم (أبو بردة) هەستاو وتی: ئەی پێغەمبەری خوا : (ئەمڕۆ ڕۆژێکە تێیدا حەز لە گۆشت دەکرێت) ، جا من پەلەم کرد پێش نوێژی جەژن قوربانییەکەم سەر بڕی بۆ ئەوەی بکرێت بەچێشت بۆ خێزانەکەم و کەس و کاری ناو ماڵەکەم و دراوسێکانم ، پێغەمبەریش (ﷺ) فەرمووی : دووبارە ئاژەڵێکی تر سەر ببڕە بۆ قوربانی.

وە دروستە سەربڕینی قوربانی دوابخرێت بۆ ڕۆژانی یەکەم و دووەم و سێیەمی دوای ڕۆژی جەژن کە پێیان دەوترێت: " أيام التشريق " چونکە پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەفەرموێت :((كُلُّ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ ذَبْحٌ))(4)

واتە: هەموو ڕۆژانی تەشریق کاتی سەر بڕینی قوربانیە.

بەڵام سوننەت وایە دوای ئەنجامدانی نوێژی جەژن هەر یەکەم ڕۆژ قوربانیەکە ئەنجام بدرێت بۆ ئەوەی بکرێت بە چێشتی جەژن و دوانەخرێت.

کەواتە : سەرەتای کاتی سەربڕینی قوربانی لە دوای ئەنجامدانی نوێژی جەژنی قوربانــەوە دەست پێـدەکـات تا کۆتایی سێیـەم ڕۆژی دوای جەژن واتە: تا خۆر ئاوا بوونی ڕۆژی سێیەم.

دەرگای شەشەم /

چی حەیوانێك چاکە بکرێتە قوربانی

1ـ مەڕ چاك ترە

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه) قَالَ : ((كَانَ النَّبِيُّ (ﷺ) يُضَحِّي بِكَبْشَيْنِ ، وَأَنَا أُضَحِّي بِكَبْشَيْنِ))(1.(

واتە: پێغەمبەر (ﷺ) دوو بەرانی دەکرد بە قوربانی ، وە منیش دوو بەران دەکەم بە قوربانی.

2ـ چاك تر وایە نێر بێت

چاکتر وایە وولاخ و ئاژەڵی قوربانی نێر بێت.

3ـ چاك تر وایە دوو بەران بێت:

4ـ وە چاك تر وایە شاخدار بێت

عَنْ أَنَسٍ (رضي الله عنه) قَالَ : ((ضَحَّى رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ))(2)

واتە: پێغەمبەری خوا (ﷺ) دوو بەرانی سپی و ڕەشی شاخداری کرد بە قوربانی .

5ـ وە چاك تر وایە قەڵەو بێت:

قال النووي: (وأجمع العلماء على استحباب السمين في الأضحية)(3)

واتە: زانایان یەك دەنگن لەسەر ئەوەی کە سوننەتە حەیوانی قوربانی قەڵەو بێت .

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ (رضي الله عنه) قَالَ : ((كُنَّا نُسَمِّنُ الأُضْحِيَّةَ بِالْمَدِينَةِ ، وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ يُسَمِّنُونَ))(4)

واتە: ئێمە حەیوانی قوربانیمان قەڵەو دەکرد لە مەدینەدا ، وە موسوڵمانانیش حەیوانی قوربانیان قەڵەو دەکرد .

وَعَنْ عَائِشَةَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنهما) : ((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُضَحِّيَ اشْتَرَى كَبْشَيْنِ عَظِيمَيْنِ سَمِينَيْنِ أَقْرَنَيْنِ أَمْلَحَيْنِ مَوْجُوءَيْنِ ، فَذَبَحَ أَحَدَهُمَا عَنْ أُمَّتِهِ لِمَنْ شَهِدَ لِلَّهِ بِالتَّوْحِيدِ وَشَهِدَ لَهُ بِالْبَلاَغِ ، وَذَبَحَ الآخَرَ عَنْ مُحَمَّدٍ وَعَنْ آلِ مُحَمَّدٍ صلى الله عليه وسلم))(5)

واتە: پێغەمبەری خوا (ﷺ) ئەگەر بیویستایە قوربانی بکات دوو بەرانی گەورەی قەڵەوی شاخداری سپی و ڕەشی خەسێنراوی دەکڕی ، جا یەکێکیانی سەرئبڕی لە جیاتی ئوممەتەکەی بۆ ئەوانەی کە شایەتی یەکخواپەرستی دەدەن بۆ خوا و شایەتی گەیاندنی دینیش دەدەن بۆ خۆی ، وە ئەوەی تریانی سەربڕی بۆ خۆی و خێزانی (مُحَمَّدٍ ﷺ).

قال الشوكاني: (قَوْلُهُ : "سَمِينَيْنِ" فِيهِ اسْتِحْبَابُ التَّضْحِيَةِ بِالسَّمِينِ)(6)

وە ئەم فەرموودەیە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە درووستە حەیوانی خەسێنراویش بکرێت بە قوربانی .

قال الحافظ : (قَالَ الْخَطَّابِيُّ : الْمَوْجُوءُ : مَنْزُوع الْأُنْثَيَيْنِ ، وَالْوِجَاء الْخِصَاء ، وَفِيهِ جَوَاز الْخَصْيِ فِي الضَّحِيَّة ، وَقَدْ كَرِهَهُ بَعْض أَهْل الْعِلْم لِنَقْصِ الْعُضْو ، لَكِنْ لَيْسَ هَذَا عَيْبَاً لِأَنَّ الْخِصَاء يُفِيد اللَّحْم طِيباً وَيَنْفِي عَنْهُ الزُّهُومَة وَسُوء الرَّائِحَة)(7)

واتە: درووستە حەیوانی خەسێنراو بکرێت بە قوربانی ، وە هەندێك لە زانایان بە چاکیان نەزانیوە چوونکە کەم ئەندامە ، بەڵام ئەمە بە عەیب ناژمێردرێت چونکە خەساندن سوود بە گۆشتەکە دەگەیەنێت کە خۆش دەبێت و بۆنە گەنیوە ناخۆشەکەی ناهێڵێت.

دەرگای حەوتەم /

مەرجە کانی ئەو ئاژە ڵەی دەکرێتە قورانی –

لە مەرجەکانی ئەو ئاژەڵەی کە دەکرێت بە قوربانی دەبێت سەلامەت بێت لە عەیب و کەم و کوڕی و ساغ بێت.

عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم):

))أَرْبَعٌ لاَ تُجْزِئُ فِي الأَضَاحِيِّ : الْعَوْرَاءُ الْبَيِّنُ عَوَرُهَا ، وَالْمَرِيضَةُ الْبَيِّنُ مَرَضُهَا ، وَالْعَرْجَاءُ الْبَيِّنُ ظَلْعُهَا ، وَالْكَسِيرَةُ الَّتِي لاَ تُنْقِي))(1)

واتە: چوار ئاژەڵ نابێت بکرێت بە قوربانی : کوێر و نەخۆش و شەلی ئاشکرا و لاوازێك کە ئێسکەکانی مۆخی تێدا نەبێت .

قال النووي : (وَأَجْمَعُوا عَلَى أَنَّ الْعُيُوبَ الْأَرْبَعَةَ الْمَذْكُورَة فِي حَدِيث الْبَرَاء ... لَا تُجْزِي التَّضْحِيَةُ بِهَا ، وَكَذَا مَا كَانَ فِي مَعْنَاهَا ، أَوْ أَقْبَح كَالْعَمَى ، وَقَطْع الرِّجْل ، وَشَبَهه)(2)

واتە : زانایان یەکدەنگن لەسەر ئەوەی کەوا ئەم چوار کەم و کوڕیە کە لە فەرموودەکەی (البـراء)دا باس کراوە دروست نیە بکرێت بە قوربانی ، هەروەها ئەو کەم و کوڕیانەیش کە هاوشێوەی ئەمانەن یان لەمانە خراپ ترن وەکو کوێری و قاچ بڕان و هاوشێوەکانی .

وَعَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ (رضي الله عنه) قَالَ :

((أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) أَنْ نَسْتَشْرِفَ الْعَيْنَ وَالأُذُنَ))(3)

واتە : پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمانی پێکردین کەوا وورد ببینەوە لە چاو و گوێی حەیوانی قوربانی بۆ ئەوەی سەلامەت بێت لە کەم و کوڕی و عەیب دار نەبێت.

لەبەر ئەمە دەبێت قوربانی بە ئاژەڵێك بکرێت کەوا سەلامەت بێت لە هەموو عەیبێك.

تێبینی / چونکە ئاژە ڵە کە بۆ خوای کەورە دەکرێتە هدیە دە بیێ جوانترو باشترین بیێ لە و ئاژە لانەی هەتە یان دەیکری ، بەڵام جاری واهەیە جوانیە کەی هێنەدە گرنگ نابیێ گەر گۆشتی باشی هەبیێ ، خوڵاسە ئە وەیە تۆ ئاژە ڵێك بکەیە قوربانی کە عیبە کانی لە نرخی دانە بە زادبیێ و لاتە ئاژە لوو پرتۆ خە ئاژە ڵ نەبیێ لە جیات فریێ دان بیکەیە قوربانی ،

دەرگای هەشتەم /

کاتی سەربرینی قوربانی-

مەرجە قوربانی دوای ئەنجامدانی نوێژی جەژنی قوربان سەر ببڕێت، وە هەر کەسێك پێش نوێژی جەژن قوربانییەکەی سەر ببڕێت ئەوا بە قوربانی بۆی ناژمێرێت بەڵکو ئەو ئاژەڵە سەر پڕاوە سەربڕاوی گۆشتە نەك قوربانی.

عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ (رضي الله عنه) قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (ﷺ) يَخْطُبُ فَقَالَ: ((إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ مِنْ يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ، ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرَ، فَمَنْ فَعَلَ هَذَا فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا، وَمَنْ نَحَرَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ يُقَدِّمُهُ لأَهْلِهِ، لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ...)) صحيح البخاري رقم: (965) و (5560)

واتە: یەکەم شت کە ئەمڕۆ دەستی پێبکەین ئەوەیە نوێژی جەژن دەکەین، پاشان دەگەڕێینەوە ئەنجا قوربانی سەر دەبڕین، جا هەر کەسێ ئاوای کرد ئەوا لەسەر سوننەت و ڕێبازی ئێمەیە، وە هەرکەسێ پێش نوێژی جەژن سەری بڕیوە ئەوە تەنها گۆشتی پێشکەش کەس و کاری کردووە و بە قوربانی بۆی ناژمێرێت بە هیچ شێوەیەك.

بۆیە دەبێت موسڵمانان ئاگادار بن کەوا قوربانی دوای ئەنجامدانی نوێژی جەژن سەر ببڕن، وە نابێت بڵێیت ئەی ئەگەر وابێت چۆن فریا بکەوین لە گۆشتەکەی بکەین بە چێشت و لێی ببەخشین بە سەر دراوسێ و کەم دەست و هەژاراندا ؟ چونکە لە کوردستاندا داب و نەریت وایە خەڵك لە ڕۆژانی جەژندا چێشت زوو لێدەنێن بۆ ئەوەی بۆ دوای نوێژی جەژن ئامادەبێت !! ئەم بیانووە دروست نییە بەڵکو دەبێت دوای نوێژی جەژن قوربانی سەر ببڕێت ئەگینا دەبێت ئاژەڵێکی تر بکات بە قوربانی.

وعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ (رضي الله عنه) أَيْضاً قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) فِي يَوْمِ نَحْرٍ فَقَالَ: ((لاَ يَذْبَحَنَّ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُصَلِّيَ، قَالَ:

فَقَامَ خَالِي [أَبُو بُرْدَةَ] فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ [إِنَّ هَذَا يَوْمٌ يُشْتَهَى فِيهِ اللَّحْمُ] (هذا لفظ البخاري رقم: (5544).)، وَإِنِّي عَجَّلْتُ نُسُكِي لأُطْعِمَ أَهْلِي وَأَهْلَ دَارِي أَوْ جِيرَانِي، قَالَ: فَأَعِدْ ذَبْحاً آخَرَ)) (صحيح سنن الترمذي رقم: (1508)

واتە: هیچ کەسێکتان پێش ئەوەی نوێژی جەژن بکات با قوربانی سەر نەبڕێت، جا خاڵم (أبو بردة) هەستاو ووتی: ئەی پێغەمبەری خوا: (ئەمڕۆ ڕۆژێکە تێیدا حەز لە گۆشت دەکرێت)، جا من پەلەم کرد پێش نوێژی جەژن قوربانییەکەم سەر بڕی بۆ ئەوەی بکرێت بەچێشت بۆ خێزانەکەم و کەس و کاری ناو ماڵەکەم و دراوسێکانم، پێغەمبەریش (ﷺ) فەرمووی: دووبارە ئاژەڵێکی تر سەر ببڕە بۆ قوربانی.

وە دروستە سەر بڕینی قوربانی دوا بخرێت بۆ ڕۆژانی یەکەم و دووەم و سێیەمی دوای ڕۆژی جەژن کە پێیان دەووترێت: " أيام التشريق " چونکە پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەفەرموێت: ((كُلُّ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ ذَبْحٌ)) (مسند الإمام أحمد رقم: (17207)، وصحيح الجامع الصغير رقم: (4537)

واتە: هەموو ڕۆژانی تەشریق کاتی سەر بڕینی قوربانییە.

بەڵام سوننەت وایە دوای ئەنجامدانی نوێژی جەژن هەر یەکەم ڕۆژ قوربانییەکە ئەنجام بدرێت بۆ ئەوەی بکرێت بە چێشتی جەژن و دوا نەخرێت.

کەواتە: سەرەتای کاتی سەر بڕینی قوربانی لە دوای ئەنجامدانی نوێژی جەژنی قوربانەوە دەست پێدەکات تا کۆتایی سێیەم ڕۆژی دوای جەژن واتە: تا خۆر ئاوا بوونی ڕۆژی سێیەم.

دەرگای نۆیەم /

لە خێزانێك چەند ئاژە ڵ پێویستە

1ـ زۆربەی خەڵك وا دەزانن یان وا تێگەینراون ! کە (مەڕێك یان بزنێك) تەنها بۆ یەك نەفەرە !!!

بەڵام لە ڕاستیدا لە سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) پیاو ئاژەڵێکی (مەڕێك یان بزنێك)ی دەکرد بە قوربانی بۆ خۆی و خێزانی و منداڵەکانی: ((كَانَ الرَّجُلُ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ (ﷺ) يُضَحِّي بِالشَّاةِ عَنْهُ وَعَنْ أَهْلِ بَيْتِهِ، فَيَأْكُلُونَ وَيُطْعِمُونَ))

2ـ زۆربەی خەڵك وا دەزانن یان وا تێگەینراون ! کە نابێت خاوەنی قوربانییەکە و منداڵەکانی لە گۆشتەکەی بخۆن ! بەڵام لە ڕاستیدا لە فەرموودەکانی پێغەمبەردا (ﷺ) ڕوونکراوەتەوە کە خاوەنی قوربانییەکە سوننەتە خۆی لێی بخوات و دروستیشە (سێیەکی حەیوانەکە) بخوات و (سێیەکی)کی تری هەڵبگرێت و ئەو (سێیەکە)کەی تری ببەخشێت وەك پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی: ((فَكُلُوا وَادَّخِرُوا وَتَصَدَّقُوا))... ((فَيَأْكُلُونَ وَيُطْعِمُونَ))

لە ڕاستیدا ئەم دوو بۆچوونە هەڵەیە دوو ڕێگری زۆر کاریگەر و بە هێزن بۆ نەکردنی قۆچ و قوربانی لە ناو موسڵماناندا!

ـ چونکە زۆربەی موسڵمانان دەڵێن: ئێمە ناتوانین بۆ سەری هەر نەفەرێك قوربانی ئەنجام بدەین لە بەر ئەوەی ئەرکێکی قورس و گرانە ! ئەمەش زۆر ڕاستە و پێچەوانەشە بۆ فەرموودەکەی سەرەوە و هەروەها بۆ ئەم ئایەتانەش:

]يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ[(البقرة 185)

]يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ[(النساء 28)

]وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ] (الـحـج 789)

ـ هەروەها زۆربەی موسڵمانان دەڵێن: ئێمە ئەگەر دروست بێت خۆمان لە گۆشتی قوربانییەکە بخۆین و دروستیش بێت (سێیەکی حەیوانەکە) بخۆین و (سێیەکی)کی تریشی هەڵبگرێن ئەوا هەموو ساڵێك قوربانی دەکەین، چونکە وەك ووتراوە ئەو کاتە دەبێتە: (جەژنێك و دوو قوربان)

پێغەمبەری خواش (ﷺ) فەرموویەتی:((بَشِّرُوا وَلاَ تُنَفِّرُوا، وَيَسِّرُوا وَلاَ تُعَسِّرُوا)) صحيح مسلم رقم: (1732)

واتە: موژدە بدەن و خەڵك ڕاومەنێن، وە کار ئاسانی بکەن و شت لە سەریان قورس و گران و ناڕەحەت مەکەن .

3ـ زۆربەی خەڵك وا دەزانن یان وا تێگەینراون ! کە تەنها یەك جار قوربانی دەکرێت !!! بەڵام لە ڕاستیدا (واجبە) هەموو خێزانێك هەموو ساڵێك قۆچ و قوربانی بکەن وەك پێغەمبەر (ﷺ)) فەرموویەتی:((يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ عَلَى كُلِّ أَهْلِ بَيْتٍ فِي كُلِّ عَامٍ أُضْحِيَةً))، واتە: ئەی خەڵکینە پێویستە لە سەر هەموو خاوەن ماڵ و هەموو خێزانێك هەموو ساڵێك قوربانی بکات.

]کەواتە: موژدە دەدەین بە هەموو موسڵمانان)

کەوا دروستە ئاژەڵێك (مەڕێك یان بزنێك) بکرێت بە قوربانی بۆ خێزانێك هەرچەندە ژمارەشیان زۆر بێت، بۆ پیاوەکە خۆی و خێزانی و منداڵەکانی.

هەروەها دروستیشە (سێیەکی حەیوانەکە) بخۆن و (سێیەکی)کی تریشی هەڵبگرن.

بۆیە پێویستە لە سەر ئەوانەی کە توانایان هەیە هەموو ساڵێك قۆچ و قوربانی بکەن وەك پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی: ((يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ عَلَى كُلِّ أَهْلِ بَيْتٍ فِي كُلِّ عَامٍ أُضْحِيَةً))، واتە: ئەی خەڵکینە پێویستە لە سەر هەموو خاوەن ماڵ و هەموو خێزانێك هەموو ساڵێك قوربانی بکات.

4ـ به داخەوە چەند سەدەیەکە بە هۆی بێئاگایی لە سوننەتی موبارەکی پێغەمبەر (ﷺ) چەندین بیدعەی وەك (مەولودی) و (بەرە جەژنان و عەرەفە) و (سەر چلە و سەر ساڵ)، و هەروەها (نەزری شیرکی بۆ ئیمامەکان) کە هیچ بەڵگەیەکی شەرعی لە سەر نەهاتووە بووەتە هۆی مراندنی دروشمی قۆچ و قوربانی کردن، کەواتە پێویستە هەوڵی زیندووکردنەوەی ئەم دروشمە زۆر بکرێت تاوەکو سوننەتەکانی پێغەمبەر(ﷺ) زیندوو بکرێنەوە و زاڵ ببێت بە سەر بیدعە چەپەڵەکاندا (إنْ شاء الله)

دەرگای دەیەم /

چۆنێتی دابەشکردنی گۆشتی قوربانی ، وە ئایا دەتوانین خۆمانیش لێی بخۆین؟

عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : ((كُلُوا وَادَّخِرُوا وَتَصَدَّقُوا))(1) وفي رواية : ((وَاتَّجِرُوا))(2) بدل ((وَتَصَدَّقُوا)) ، وفي حديث جَابِرٍ : ((وَتَزَوَّدُوا))(3) ، وفي حديث سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ : ((وَأَطْعِمُوا))(4)

لەم ڕیوایەتانەدا بۆمان دەردەکەوێت پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمانی بە چەند شتێك کردووە کەوا خاوەن قوربانی پێی هەڵبسێت:

1ـ خۆی لێی بخوات و خێزانی و منداڵەکانی ، ئەمەش سوننەتە:

قال الحافظ : (وَيُسْتَحَبُّ لِلْمُضَحِّي أَنْ يَأْكُلَ مِنْ الْأُضْحِيَّةِ شَيْئَاً ، وَيُطْعِمَ الْبَاقِي صَدَقَةً وَهَدِيَّةً .

واتە : سوننەت وایە بۆ خاوەنی قوربانی کەوا هەندێك لە قوربانیەکە بخوات و پاشماوەکەشی بکات بە خێر و صەدەقە و دیاری.

2ـ دروستە بۆ خاوەنی قوربانی بەشێك لە گۆشتی قوربانیەکە هەڵبگرێت بۆ ڕۆژانی داهاتوو:

قال الإمام النووي : (ويـجوز أن يدخر من لـحم الأضحية)(5)

وه دروستيشه لێی هه‌ڵبگرێت و ببیات له‌گه‌ڵ خۆیدا له كاتی سه‌فه‌ردا به به‌ڵگه‌ی ڕیوایه‌تی : ((وَتَزَوَّدُوا)).

وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رضي الله عنهما) قَالَ : ((كُنَّا نَتَزَوَّدُ لُحُومَ الأَضَاحِيِّ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ (ﷺ) إِلَى الْمَدِينَةِ))(6)

واته : ئێمه له سه‌رده‌می پێغه‌مبه‌ردا (ﷺ) گۆشتی قوربانیمان له‌گه‌ڵ خۆمان هه‌ڵده‌گرت له مه‌ككه‌وه بۆ مه‌دینه.

3ـ پێویست و (واجب)ه به‌شێك له گۆشتی قوربانیه‌كه ببه‌خشێت و بیكات به خێر چ به ئاماده كراوی بێت وه‌ك چێشت یان به كاڵی و ساده‌یی ، به‌لێم سوننه‌ته زۆربه‌ی هه‌ره‌زۆری بكات به خێر و بیبه‌خشێت و دابه‌شی بكات به سه‌ر كه‌م ده‌ست و هه‌ژاراندا له دراوسێ و خزم و دۆستان و خه‌ڵكانی تری بێنه‌وا و هه‌ژار.

قال الشوكاني : (قَوْلُهُ : ((وَأَطْعِمُوا)) وَفِي حَدِيثِ عَائِشَةَ : ((وَتَصَدَّقُوا)) فِيهِ دَلِيلٌ عَلَى وُجُوبِ التَّصَدُّقِ مِنْ الْأُضْحِيَّةِ ...

وَيُسْتَحَبُّ أَنْ يَكُونَ بِمُعْظَمِهَا)(7)

واته : فه‌رمووده‌ی ((وَأَطْعِمُوا)) ... ((وَتَصَدَّقُوا)) : به‌ڵگه‌یه له‌سه‌ر واجبێتی ێه‌ده‌قه كردن به به‌شێك له قوربانیه‌كه ...

وه سوننه‌ت وایه زۆربه‌ی بكرێت به خێر و صه‌ده‌قه.

دەگای یانزەم /

ئایا قوربانی بکەم یان پارەکە بکەم بە خێر و صەدەقە چاکترە؟

ئایا قوربانی لە خێر و صەدەقە چاکترە؟

قال ابن قدامة في "الـمغنـي" : (أَنَّ النَّبِيَّ (ﷺ) ضَحَّى وَالْخُلَفَاءَ بَعْدَهُ ، وَلَوْ عَلِمُوا أَنَّ الصَّدَقَةَ أَفْضَلُ لَعَدَلُوا إلَيْهَا ... وَلِأَنَّ إيثَارَ الصَّدَقَةِ عَلَى الْأُضْحِيَّةِ يُفْضِي إلَى تَرْكِ سُنَّةٍ سَنَّهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ)(1)

واتە : پێغەمبەر (ﷺ) و هەر چوار جێنشینە باشەکانی لە دوای خۆی قوربانییان کردووە ، جا ئەگەر بیانزانییایە خێر و صەدەقە باشترە لە قوربانی ئەوا دەیان کرد ، و لەبەر ئەوەی پێشخستنی صەدەقە لەسەر قوربانی دەبێتە هۆی واز هێنان لە سوننەتێك (واتە: دروشم و ڕێبازێك) کە پێغەمبەر (ﷺ) دایناوە .

وقال النووي : (مذهبنا أنَّ الأضحية أفضل من صدقة التطوع ... لأنَّ التضحية شعارٌ ظاهرٌ)(2)

واتە : لە مەزهەبی (شافعي)دا قوربانی چاك ترە لە خێر و صە دەقە ... چونکە قوربانی دروشمێکی دیار و ئاشکرای ئایینی ئیسلامە.

بۆیە دەبێت قوربانی ئەنجام بدرێت نەك خێر و صەدەقە.

---

(1)الـمغني لابن قدامة الـحنبلي: (11 / 95)

(2)الـمجموع : (8 / 316)

دەرگای دوانزەم /

.

چۆنێتی سەرپڕینی قوربانی و ئادابەکانی

سوننەتە ئەو کەسەی قوربانی سەردەبڕێت ئەم ئادابانە پەیڕەو بکات:

1ـ تیژ کردنی چەقۆ و چاك سەر بڕینی:

پێویستە (واجب)ە بە شێوەیەکی چاك و بە پەلە و بە چەقۆیەکی زۆر تیژ قوربانیەکە سەربڕێت.

عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ (رضي الله عنه) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : ((إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ ، وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ وَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ))(1)

واتە: خوای گەورە چاکەکاری لەسەر هەموو شتێك (واجب) کردووە ، جا ئەگەر شتێکتان کوشت ئەوا چاك بیکوژن ، وە ئەگەر شتێکتان سەربڕی ئەوا چاك سەری ببڕن ، وە با یەکێك لە ئێوە چەقۆکەی تیژ بکات ، وە سەربڕاوەکەی نجات بدات بۆ ئەوەی پشوبدات.

وە پێغەمبەر (ﷺ) لە کاتی سەربڕینی قوربانیەکەیدا بە دایکە عائیشەی فەرموو : ((يَا عَائِشَةُ هَلُمِّي الْمُدْيَةَ)) ، ثُمَّ قَالَ : ((اشْحَذِيهَا بِحَجَرٍ))(2)

واتە : ئەی عائیشە چەقۆکەم بۆ بێنە ، وە تیژی بکە بە بەردێك.

2ـ دەبێت حەیوانی قوربانییەکە بە جوانی ببات بۆ شوێنی سەربڕینی و ئازاری نەدات:

3ـ چۆنێتی سەر بڕینی حەیوانەکە (كيفية النحر و الذبح)

ئەگەر قوربانیەکە وشتر بوو ئەوا بە پێوە لەسەر هەردوو قاچی و دەستی ڕاستی دەوەستێنرێت و دەستی چەپی بە پەتێك (حەبلێك) دەبەسترێتەوە ، ئەنجا چەقۆکە دەکرێت بە ژێر ملیدا لە نزیك قوڕگیەوە بۆ ئەوەی بە لادا بکەوێت ، ئەنجا سەریدەبڕێت.

4ـ وتنی: (بسم الله و الله أكبر):

واجب)ە لەسەر ئەو کەسەی شتێك سەردەبڕێت لە کاتی سەربڕینیدا بڵێت: (بِسْمِ اللَّهِ) ، بەڵێم لە کاتی سەربڕینی قوربانیدا سوننەتە دوای وتنی : (بِسْمِ اللَّهِ) بڵێت : (وَاللَّهُ أَكْبَر) ، واتە : دەڵێت : (بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَر).

عَنْ أَنَسٍ (رضي الله عنه) قَالَ : ((ضَحَّى رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ ، وَرَأَيْتُهُ يَذْبَحُهُمَا بِيَدِهِ وَرَأَيْتُهُ وَاضِعًا قَدَمَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا ، [وَيَقُولُ : بِاسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ]))(4)

وە دوای وتنی (بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَر) کە (واجب)ـە ، سوننەتیش وایە بڵێت : (اللهُمَّ تَقبَّلْ مِنِّي) (59)

گەر بڵىّ الله اكبر يان يارحمن يا هە رناوێك (بسم)کەی نەڵىّ يە ك حوكمى هەيە جونكە گرنگ لە هێنانى ناوى خودايە بە ڵام سونە تە بە و شێوەی سەرەوە بێت .

5ـ ڕووکردنی حەیوانەکە لە قیبلە لە کاتی سەر بڕیندا:

قال الإمام الألبانِي : (ويذبَحها مستقبلاً بِها القبلة ، فيه حديث مرفوع عن جابر وغيره ، مُخرَّجٌ في "الإرواء" : (1138) ، وآخر عند البيهقي: (9 /285) ، ورُويَ عن ابن عمر " أنَّهُ كان يستحب أن يستقبل القبلة إذا ذبح" ، ورَوَى عبد الرزاق : (8585) بإسنادٍ صحيح عنهُ : " أَنَّهُ كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يَأْكُلَ ذَبِيحَةً ذُبِيحَت لِغَيْرِ الْقِبْلَةِ "(6)

واته : ابن عمر پێی خۆش بوو له كاتی سەربڕیندا ڕوو له قیبله بكات ، وه پێی ناخۆش بوو له سەرپراوێك بخوات كه له كاتی سەربڕینیدا ڕووی له قیبله نەكرابێت.

---

(1)صحيح مسلم رقم : (1955) وصحيح سنن الترمذي رقم : (1409)

(2)صحيح مسلم رقم : (5064)

(3)رواه عبد الرزاق بسنده في المصنف : (4 / 493) ، ورواه البيهقي في سننه : (9 / 281) ، وذكره الشيخ الألباني في سلسلة الأحاديث الصحيحة : (1 / 68)

(4)صحيح البخاري رقم : (5558)، وصحيح مسلم رقم : (1966) و (1999) واللفظ لهُ.

(5)صحيح مسلم رقم : (1967)

(6)مناسك الحج والعمرة في الكتاب والسنة وآثار السلف للألباني رحمه الله ، ص: (35).

دەرگای سێنزە /

سەربرین بە دەستی خاوەنی

سوننەتە خاوەنی قوربانی خۆی هەڵسێت بە سەرپڕینی قوربانیەکەی ئەگەر تواناو شارەزایی هەبوو لەسەر وولاخ و ئاژەڵ سەرپڕین چونکە پێغەمبەر (ﷺ) خۆی قوربانی خۆی سەردەپڕی.

عَنْ أَنَسٍ (رضي الله عنه) قَالَ : ((ضَحَّى النَّبِيُّ (ﷺ) بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ ، فَرَأَيْتُهُ وَاضِعًا قَدَمَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا يُسَمِّي وَيُكَبِّرُ ، فَذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ)) صحيح البخاري رقم : (5558) ، وصحيح مسلم رقم : (1966)

اته : پێغەمبەر (ﷺ) دوو بەرانی سپی و ڕەشی کرد بە قوربانی ، جا بینیم پێی خستبووە سەر لای ملی هەردوکیان و دەیوت : (بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَر) ، ئەنجا بە دەستی خۆی هەردووکیانی سەرپڕی.

وە دروستە ئافرەتیش خۆی قوربانیەکەی خۆی سەرببڕێت ئەگەر توانا و شارەزایی هەبوو.

وە دروستیشە کەسێکی تر لە جیاتی خاوەن قوربانی قوربانیەکەی سەرببڕێت ئەگەر خۆی سەری نەبڕێت.

دەرگای پانزەم /

چ کاتێ دروست نیە گۆشتی قوربانی هەڵبگیرێت ؟

دروست نیە گۆشتی قوربانی هەڵبگیرێت زیاتر لە سێ ڕۆژ ئەگەر گرانی ڕووی کردە خەڵك و بەشێکی کەمیان قوربانیان کرد و زۆرینەیان کەم دەست و هەژار و بێنەوا و موحتاج بوون ، بۆ ئەوەی ئەوانەی توانایان هەیە قوربانی بکەن لێی ببەخشن و دابەشی بکەن بە سەر کەم دەست و هەژاراندا.

قال الإمام الشافعي رحمهُ الله : (فَإِذَا دَفَّتْ الدَّافَّةُ ثَبَتَ النَّهْيِ عَنْ إِمْسَاك لُحُوم الضَّحَايَا بَعْد ثَلَاثٍ ، وَإِنْ لَمْ تَدُفَّ دَافَّة فَالرُّخْصَة ثَابِتَةٌ بِالْأَكْلِ وَالتَّزَوُّد وَالِادِّخَار وَالصَّدَقَة) الفتح : (10 / 36) نقله الحافظ من " الرسالة " للإمام الشافعي.

واتە : لە کاتی پێویستیدا دروست نیە گۆشتی قوربانی هەڵبگیرێت زیاتر لە سێ ڕۆژ ، بەڵام ئەگەر خەڵك موحتاج نەبوون ئەوا روخسەت هەیە لێی بخۆن و لێی هەڵبگرن و لێی ببەخشن.

دەرگای شانزەم /

ئایا قوربانی بۆ مردوو دەکرێت؟

قوربانی بۆ مردوو ناکرێت ئەگەر وەصێتی نەکردبێت

قوربانی کردن بۆ مردوو دەکرێت بە دوو بەشەوە:

1ـ ئەگەر مردووەکە وەصێتی کردبێت بەوەی کەوا لە دوای مردنی قوربانی بۆ بکرێت: ئەوا وەصێتەکەی جێبەجێ دەکرێت.

2ـ ئەگەر مردووەکە وەصێتی نەکردبێت بەوەی کەوا لە دوای مردنی قوربانی بۆ بکرێت: ئەوا ئەمەشیان دەبێت بە دوو بەشەوە:

أ / ئەگەر قوربانییەکە بە سەربەخۆیی بۆ مردووەکە بکرێت بە تەنها:

ئەوا لەم حاڵەتەدا دروست نییە بکرێت چونکە کارێکی بیدعەیە و هیچ بەڵگەیەکی لە سەر نەهاتووە وەك ئاماژەی پێدەکرێت.

قال الإمام النووي في " الـمنهاج " : (وَلَا تَضْحِيَةَ عَنْ مَيِّتٍ لَمْ يُوصِ بِهَا) ، وقال شارحهُ في "مغني الـمحتاج" : لِقَوْلِهِ تَعَالَى : [وَأَنْ لَيْسَ لِلإِنسَانِ إِلاَّ مَا سَعَى] [سورة النجم] ، فَإِنْ أَوْصَى بِهَا جَازَ)

واتە: قوربانی بۆ مردوو ناکرێت ئەگەر وەصێتی نەکردبێت، چونکە خوای گەورە فەرموویەتی: [وَأَنْ لَيْسَ لِلإِنسَانِ إِلاَّ مَا سَعَى] واتە: هیچ شتێك بە مرۆڤـ ناگات ئیللا کردار و هەوڵـی خۆی نەبێت، وە ئەگەر وەصێتی کردبێت بەوەی کەوا قوربانی بۆ بکرێت ئەوا دەبێت بۆی بکەن.

ب / ئەگەر مردووەکە هاوبەش بکرێت لە خێری ئەو قوربانییەی کەوا دەکرێت بۆ خێزانێك ئەوا دروستە وەك لەم وتەیەی (ابن العثيمين) ئاماژەی پێکراوە :

قال الشيخ ابن العثيمين: (فإذا ضحى الرجل بالواحدة من الغنم الضأن أو الـمعز عنه وعن أهل بيته أجزأ عن كل من نواه من أهل بيته من حي وميت) أحكام الأضحية والذكاة للشيخ ابن العثيمين.

واتە: ئەگەر پیاوێك یەك شەك یان بزنێك بکات بە قوربانی لە جیاتی خۆی و خێزانەکەی ئەوە لە سەر هەموو ئەوانەی کە مەبەستێتی لەو خێزانە لە زیندو و مردووەوە دەکەوێت.

کۆتایی

یەکەم –

جەژنی قوربان جەژنی ژیانە دەبێ زیندوە کان ئاشت کە یە وە نەك گۆرستان و مردوو

بامردووە کانمان بە دوعاکانمان بچنە بە هەشت .

دووەم –

ئەوەی نوسیومە لە م کتێبە وتەو گفتاری و تێفکرینی ئەورۆمە رە نگە بەیانی بگۆرێم .

سێ یەم –

هەموو بیروو بۆچونێك پیرۆزە گەر لە گەڵ تۆ تێکی نەکردەوە بە گێل و نەفامی مەزانە رە نگی تۆ هەڵەبی یان حاڵی نەبی (جارێك موسی بە بۆخضر)

لەچاپ و بلاّو کراوەی

جولاّنەوەی باوەڕی و کلتوری